

EL LLIBRE DE LA SETMANA

PERFIL

ENGINYER QUÍMIC EXILIAT A MÈXIC DES DEL 1951, CARLES GERHARD PRESENTA LES MEMÒRIES SOBRE ELS ANYS QUE LI VAN CANVIAR LA VIDA

Amb ulls de nen: les memòries de Carles Gerhard

JAUME CLARET

lar. Una guerra que no necessita adjectius perquè sempre la darrera esborra el record de totes les anteriors i imposa la seva memòria. *Dues guerres i un exili* (L'Avenç, 2013) arrenca precisament amb el conflicte bèl·lic espanyol, raó última del posterior exili i vicissituds vis-

Per a moltes famílies catalanes, la guerra constitueix un element de cesura fonamental en la seva història particu-

cudes a cavall de Suïssa i Mèxic pel seu protagonista.

Nascut a Valls el 1928 en una família d'origens suïssos, Carles Gerhard viurà la guerra des del monestir de Montserrat, on el seu pare, lletraferit i diputat socialista al Parlament català, va ser enviat per preservar-lo. Amb ulls de nen, veiem passar Manuel Azaña, el pintor Anglada Camarasa i el doctor Trueta. Però, entremig de jocs i descobertes infantils, assistim, sobretot, al delicat joc d'equilibris a la rereguarda que, malgrat tot, va salvar el monestir de la guerra dins la guerra.

L'interessant testimoni infantil es complementa amb una escriptura ja adulta, enriquida per una àmplia cultura –no casualment l'autor és nebot del compositor Robert Gerhard– i experiència vital. Ni l'obra es recrea en cap paradís perdut, ni l'autor intenta esmenar la plana als historiadors, sinó que s'esforça per transmetre allò viscut, amb la contextualització justa.

Un testimoni de la desfeta

Instal·lat a Suïssa –després d'un breu pas per França–, viurà la Segona Guerra Mundial com el segon round de la lluita contra el feixisme. La petita història familiar s'entrecrua amb els grans esdeveniments del moment, els progressos acadèmics amb les tensions polítiques de l'exili, la quotidianitat del dia a dia amb el somni del retorn.

La victòria final dels aliats, però, serà triplement amarga. D'una banda, la derrota alemanya suposa, per a molts, el qüestionament de la mateixa continuïtat de la cultura germànica, a la qual familiarment era tan afí. La descripció de l'ambi-

DUES GUERRES I UN EXILI
CARLES GERHARD
I HORTET
L'AVENÇ
304 PÀG./21 €

valent sentiment dels suïssos germanòfons resulta revelador. De l'altra, la postguerra donava pas a una guerra freda en què l'estalinisme va desvelar la seva autèntica natura totalitària. Aquí, la decepció té una càrrega interna i familiar, atesa la militància i el compromís polític del seu pare. El comunisme apareixia com un altre camí sense sortida. I, finalment i sobretot, hi havia la supervivència del règim franquista. Allò que ningú havia previst es concretava, i la gran esperança es desfeia. Franco aconseguia fer la viu-viu, enfilant-se oportunament a l'onada anticomunista. Gerhard, però, no es dona per vençut i viatja a la grisa Barcelona de la postguerra. L'impacte de veure la desfeta en primera persona serà anorreador, tot confirmant les pitjors pors.

Desapareguda la Catalunya de la infantesa i l'Europa de la joventut, Gerhard marxa a Mèxic el 1951 a la recerca d'un millor futur professional. De forma molt més breu, ens relata com el canvi d'escenari suposa també una certa reconciliació amb l'herència paterna en tornar a acostar-se als cercles catalans exiliats i als clàssics grecollatins tan estimats pel seu pare.

Com destaca Borja de Riquer en el pròleg, les memòries de Gerhard aporten dades i percepcions interessants, però sobretot donen accés als records d'una generació que viu la guerra i l'exili com a agents passius, arrossegats pels esdeveniments polítics i les circumstàncies familiars. Una generació amb un vincle més sentimental que real amb el país –n'han de marxar sent encara criatures– i que, per això mateix, s'autodefinixen més com a refugiats que com a exiliats. ♦♦

LES MEMÒRIES DE GERHARD DONEN ACCÉS ALS RECORDS D'UNA GENERACIÓ QUE VIU LA GUERRA I L'EXILI COM A AGENTS PASSIUS

FAMÍLIA GERHARD / L'AVENÇ

EL SECRET DE ...

Sílvia Soler

Vaig conèixer Sílvie Soler, premi Ramon Llull 2013, a Badalona, el municipi on va créixer. La vaig conèixer en una presentació a la llibreria Saltamartí, un referent de la ciutat. Saltamartí té el costum d'obsequiar els que hi presenten un llibre amb un exemplar d'*El Saltamartí*, poemari de Joan Brossa. Poemes com aquest: "Aquí és un home / Aquí és un cadàver / Aquí és una estàtua". Aquell dia em van obsequiar amb un altre poemari: la Sílvie em va regalar la *Poesia completa* de Carme Guasch, la seva mare. Poemes

molt tristos, marcats en gran mesura per la mort del seu marit, i pare de Soler. Guasch és en part responsable de la vocació literària de la seva filla.

Professora de llengua i de literatura catalana, quan va morir el marit, Guasch –lletraferida de mena– encara va abocar-se més a l'escriptura, i va guanyar fins i tot el Víctor Català pel llibre de narrativa breu *Situacions insulars* (Selecta). La seva poesia completa és una elegia al seu marit, mort el 1982, quan ella tenia 66 anys. El poema *Amat i amic* conté versos depri-

ments i alhora preciosos: "Sobre la porta de l'infern de Dant / –del meu infern també– / s'hi pot llegir: «Abandoneu tota esperança»". El vincle amb la fe religiosa hi apareix sovint, a vegades amb decepció per l'absència de Déu: "¿On vaig, si hi vaig, amb crosses migpartides / fustam corcat que un dia fou la Creu?"

Del patiment per la desaparició del pare, Soler diu que a *L'estiu que comença* l'únic que podem trobar és la mort en accident de les mares dels dos protagonistes "quan encara són molt joves". "Ai-

xò marca la seva manera de mirar la vida i la seva actitud. Jo tenia 20 anys quan va morir el pare".

A *Petons de diumenge* (Columna) Soler elabora un record més sòlid de la relació entre els seus pares: "El títol ve d'aquí: quan eren promesos, la mare pensava que si es feien petons «de veritat» se n'havia de confessar i, com que no tenia *propósito de enmienda*, tot plegat la neguitejava molt... Era una discussió força habitual. El pare li va proposar un pacte: els petons «de veritat» els guardem només per als diumenges". ♦♦

CRISTIAN SEGURA

A L'ESTIU QUE COMENÇA RECORDA EL PATIMENT PER LA MORT DEL PARE